

Naděje pro děti s nádory: onkovakcína

© Pokračování ze str. 1

Onkovakcínu dostali postupně i zmínění bratři Denis a Matěj z Jihlavy. Starší z nich před devíti lety jako jedno z prvňáčků v zemi.

Denis onemocněl v roce 2013 jako čtrnáctiletý. Půl roku se léčil s průjmy. Až když měl ve stolici krev, lékaři ho důkladně vyšetřili. Verdikt jeho mámu zdrtil. U školáka odhalili nádor v tlustém střevě a velkou pravděpodobnost, že i po vyléčení se rakovina bude vracet. Genetické testy navíc potvrdily, že stejné riziko hrozí i mladšímu z bratrů, tehdy sedmiletému Matějovi.

Bratři zdědili špatné geny

„Lékaři nám vysvětlili, že já i otec máme špatný jeden z dvojice genů, které ovlivňují i to, jak se organismus dokáže bránit zhoubnému bujení. Bohužel synové zdědili jen ty špatné. Byl to šok,“ vzpomíná matka chlapců Pavla, která nechce zveřejnit příjmení rodiny.

V té době věřila, že Denis se vyléčí. Její přání se splnilo. Poté ustoupily. Ale jen na čas. Nadějí pro ni bylo i to, že mladšího syna začali sledovat onkologové Fakultní nemocnice Brno. Preventivně mu kontrolovali tělo magnetickou rezonancí. Obavy z rizika šíření rakoviny se však brzy naplnily. V roce 2015 našli lékaři u šestnáctiletého Denise další nádor na mozku. Brzy poté nádor v tenkém střevě u devítiletého Matěje a o pár let později i nádor mozku. Rodina žila celé roky v zoufalém kolotoči operací, chemoterapií, ozařování, strachu i nadějí...

V roce 2019 leželi bratři v jednom nemocničním pokoji. Oba také dostali protinádorové vakcíny vyrobené z jejich bílých krvinek a rozpuštěných nádorových buněk. „Denis byl vyčerpaný nemocí i léčbou. Když dostával pod kůži injekce s onkovakcínou, cítil se dobře. Vrátila se mu energie. Snažil se normálně žít. Chodil do školy,“ vzpomíná matka na přínos této léčby.

Denis zemřel, Matěj je bez potíží

Podle ní ale Denis dostal vakcínu až v pozdějším stadiu nemoci, kdy se podařilo získat málo bílých krvinek. „Stavily jen na pět dávek vakcíny. I ty mu zkrátily a prodloužily život. Poté, co celková léčba skončila, stav se rychle horšil. Už nebylo pomoci. Bojoval sedm let,“ říká smutně žena, které rakovina vzala staršího syna ve chvíli, kdy stejná nemoc ničila i mladšího.

Matěj se díky preventivním kontrolám dočkal operace prvního nádoru dřív, než se u něj projevil zdravotní potíže. A když později přibyl nádor v mozku, dostal onkovakcínou v kombinaci s další léčbou hned, osm dávek. I díky tomu je nyní sedmáctiletý mladík v takzvané remisi, bez příznaků nemoci. „Syn je v pořádku a za to vděčíme brněnskému lékařům. Jsou to andělé. Věřím, že to tak zůstane,“ doufá paní Pavla, která by si přála, aby protinádorovou vakcínu dětem začaly hradi zdravotní pojišťovny.

O to usiluje i přednostka Kliniky dětské onkologie Fakultní nemocnice Brno a předkán tamní lékařské fakulty Jaroslava Štěrba. „Většinu nákladů na výrobu vakcín pro 48 dětí zaplatila Nadace Krtek. V pilotním projektu přispěla několika dětem třetinová částka Všeobecné zdravotní pojišťovny (VZP). Nyní chceme s kolegy z pediatrie sítě České onkologické společnosti jednat o možnosti celkové úhrady

onkovakcín pro děti ze zdravotního pojištění. Výsledky i odborné podklady už máme,“ říká Štěrba.

Výroba jedné vakcíny stojí milion. O úhradě jednal onkolog s VZP už dříve, proto hradila část nákladů několika svým klientům. Ale jednou z podmínek pro další jednání bylo, že odborníci prokážou bezpečnost a účinnost nové léčby. A to se jim podařilo splnit až letos v létě.

Průkazné výsledky studie zveřejnil prestižní mezinárodní odborný časopis International Journal of Cancer. Proto chce dětský onkolog v nejbližší době vyvolat nové jednání s VZP a doufá, že bude úspěšné.

„Není to tak, že pojišťovny nechťejí léčbu dětí hradiť, ale musí se chovat podle pravidel, která jim nastává stát. Ta dobře fungují u častých nemocí, jako je třeba vysoký tlak nebo cukrovka, ale poškození pacienty se vzácnými nemocemi,“ říká onkolog Štěrba.

Změní se pravidla úhrady?

V Česku lékaři každý rok odhalí rakovinu asi u 400 dětí. Dětské nádory patří mezi vzácná onemocnění. „Většina dětí potřebuje zahájit léčbu co nejdříve, ale u vzácných nemocí ji pojišťovny schvalují každému zvlášť. Často se to děje s velkým zpožděním a někdy ji i zamítnou. Po změně voláme už velmi dlouho,“ přibližuje situaci onkolog Štěrba. „Máme příslib, že příští rok by se snad mohly podmínky pro schvalování léčby dětí s rakovinou konečně změnit k lepšímu,“ dodává.

““

Většina onkologicky nemocných dětí potřebuje zahájit léčbu co nejdříve, ale pojišťovny ji schvalují každému zvlášť.

““

Podle Štěrby by brněnská onkovakcína mohla pomoci především dětem s vysoce rizikovými nádory. Nadějí by mohla být i pro pacienty, kteří stejně jako Denis a Matěj zdědí oba nefunkční geny, jejichž účelem je opravovat chyby v DNA.

„U lidí každý den vznikají náhodně nové poruchy v DNA. Pokud máme v pořádku alespoň jeden z dvou genů, které mají na starosti opravy těchto poruch, organismus si s tím poradí. V opačném případě hrozí nekontrolovatelné zhoubné bujení. Protinádorová vakcína ale dokáže vybudit správnou imunitní reakci organismu,“ říká Štěrba.

U dospělých je to jinak

Ve světě existují podobné vakcíny i pro dospělé pacienty. V Česku se lidé nevytvářejí, ale onkologové mohou poslat do zahraničních laboratoří krev i část nádoru svých pacientů a vrátit se jim hotová onkovakcína. Léčba je však nákladná a téměř nevyužívaná. Důvod je vic.

„Před časem jsme se podíleli na klinické studii, která ověřovala tento typ léčby u dospělých pacientů s rakovinou. Výsledky ale nebyly přesvědčivé a investor studii zasta-

vil,“ říká přednostka onkologické kliniky Fakultní nemocnice Ostrava Jakub Cvek. Problém může být podle něj i v tom, že dospělí na rozdíl od dětí mají v jednom nádoru více podtypů zhoubných buněk. „Glit na jeden typ proto nestačí. My často dokážeme jiným způsobem stimulovat celkovou imunitu dospělých, což vyvolává podobný efekt, jako onkovakcína,“ vysvětluje Cvek.

Onkovakcína V laboratoři centra CREATIC v Brně vznikají unikátní protinádorové vakcíny. Dostali je i nemocní bratři Denis a Matěj (na snímku s mámou). Foto: Archiv CREATIC a archiv rodiny (vpravo)

Naděje pro děti s nádory: vakcína

V boji s rakovinou může pomoci onkovakcína. Pojišťovny zatím léčbu nehradí

Ivana Lesková
reportérka
MF DNES

Školáka Denise trápil průjem, který se stále vracel. Dlouho nikdo netušil, že má rakovinu a že kvůli genetické dispozici bude muset bojovat s nádory častěji. Stejně jako jeho mladší bratr Matěj.

Oba chlapci postupně dostali jako jedni z mála drahou protinádoro-

vou vakcínu, kterou nabízejí lékaři v Brně. Staršímu ulevila alespoň na čas. Mladší je nyní i díky ní bez příznaků nemoci. Podle lékařů může léčba pomoci více dětem. Pojišťovny ji ale nehradí. Zatím nemohou.

Speciální vakcíny se vyrábějí pacientům na míru z jejich bílých krvinek a rozpuštěných nádorových buněk. Zatím se této individuální péče dočkalo v Česku jen 48 onkologicky nemocných dětí léčených v Brně. Tamní lékaři mají totiž léčbu k dispozici jako jedini.

Onkovakcínou vyvinuli a vyrábějí odborníci z výzkumného týmu ve deného Lenkou Zdražilovou Dubskou v laboratořích Farmakologického ústavu a Centra excelence CREATIC na půdě Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Pomáhá převýchova krvinek

„Protinádorová vakcína není určena na k preventivnímu očkování, ale k léčbě. Z krve pacienta získáváme bílé krvinky, které dokážou pohlcovat cizorodé látky ve svém okolí. Po

moci dalších úprav připravíme několik ampulí vakcíny s buňkami, které pak dokážou stimulovat imunitní systém k boji s nádorem,“ vyvětluje Lenka Zdražilová Dubská.

Krev a nádorové buňky pacientům odebírají a vakcínu jim podává jí dětský onkolog.

„Onkovakcína obsahuje upravu bílé krvinky pacienta. Zjednodušeně se dá říci, že v laboratoři je se známé s nádorovými buňkami nemocného dítěte. A snažíme se jeho bílé krvinky převýchovat tak,

aby po návratu do těla poznaly a ničily zhoubné buňky,“ říká Jaroslav Štěrba, přednostka brněnské dětské onkologické kliniky a současně předkán tamní lékařské fakulty.

Dosavadní zkušenosti s léčbou podle něj dokazují, že vakcína by mohla pomoci více dětem s některými obtížně léčitelnými typy nádorů, například mozku, kdyby ji hradiły zdravotní pojišťovny. Výroba onkovakcíny pro jedno dítě stojí milion korun. Zatím jí platí Nadace Krtek.

© Pokračování na str. 5